

TRENDI V ZNANOSTI

8. simpozij raziskovalk in raziskovalcev
na začetku znanstvene poti

ZBORNİK IZVLEČKOV

TRENDS IN SCIENCE

8th ZRC SAZU Early Career Researchers' Symposium

BOOK OF ABSTRACTS

7. in 8. 12. 2020

ZRC SAZU, VIRTUALNI SIMPOZIJ

TRENDI V ZNANOSTI

8. SIMPOZIJ RAZISKOVALK IN RAZISKOVALCEV
NA ZAČETKU ZNANSTVENE POTI

ZBORNİK IZVLEČKOV

Uredniški odbor

Nina Caf, Nina Ditmajer, Maja Gostič, Liza Stančič, Eva Trivunović, Teja Turk, Vita Zalar

TRENDS IN SCIENCE

8th ZRC SAZU Early Career Researchers' Symposium
BOOK OF ABSTRACTS

7. in 8. 12. 2020

ZRC SAZU, virtualni simpozij

TRENDI V ZNANOSTI

8. SIMPOZIJ RAZISKOVALK IN RAZISKOVALCEV NA
ZAČETKU ZNANSTVENE POTI
ZBORNİK IZVLEČKOV

Trends in Science

8th ZRC SAZU Early Career Researchers' Symposium

Book of Abstracts

7. in 8. 12. 2020, ZRC SAZU, virtualni simpozij

Uredniški odbor Nina Caf, Nina Ditmajer, Maja Gostič, Liza Stančič, Eva Trivunović,
Teja Turk, Vita Zalar

Izdal Znanstvenoraziskovalni center SAZU (Založba ZRC)

Zanj Oto Luthar

Oblikovanje in prelom Brane Vidmar

Jezikovni pregled Liza Stančič, Eva Trivunović

Tisk

Naklada 50

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

KAZALO

Uvodnik	7
Jaka Banfi, Položaj medievistike v slovenski zgodovinski znanosti	9
Tina Berden, Multidisciplinarne raziskave v arheologiji	10
Nina Caf, Paleoekologija nekoč in danes: Kaj vse lahko znanost pove o spreminjanju pretekle vegetacije	11
Manca Filak, Raziskovalni trendi v vizualni antropologiji	12
Nina Horvat, Jožef Horvat – (ne)znani soustvarjalec prekmurske cerkvene rokopisne dediščine	13
Erik Logar, Analiza geografskega proučevanja znamčenja kot mehanizma teritorialnega razvoja na slovenskem podeželju z vidika trendov v znanosti	14
Dragan Petrevski, K uporabi teorije medijskih memov v procesu oblikovanja in vzdrževanja kolektivnih spominov na Jugoslavijo v svetu družbenih omrežij	15
Adriana Sabo, Postfeminism in Serbian Popular Music: The Case of Teodora	16
Liza Stančič, Opazovanje razvoja na Zemlji iz vesolja: Težnje pri uporabi daljinskega zaznavanja za spremljanje ciljev trajnostnega razvoja	17
Teja Turk, Etnomuzikologija med tradicijo in aktualnostjo	18
Urška Vranjek Ošlak, Med besedo in besedilom: Jezikovnozvrstna delitev besedil v luči besedotvorne stilistike	19
Vita Zalar, Trendi raziskovanja in obeleževanja genocida nad Romi	20

Moderatorica simpozija: Maja Gostič

PONEDELJEK, 7. 12. 2020

9.00–9.30 *Uvodni pozdrav*: dr. Oto Luthar, direktor ZRC SAZU

9.30–11.00 *Okrogla miza*: Raziskovanje in trendi: primeri ZRC SAZU

Moderatorica: Vita Zalar

Sodelujoči: dr. Rok Benčin (FI), dr. Dan Podjed (ISN) in dr. Ana Hofman (IKSŠ)

11.00–11.30 *Odmor*

11.30–13.00 PRVI SKLOP

Moderatorica: Liza Stančič

Jaka Banfi (ZIMK): Položaj medievistike v slovenski zgodovinski znanosti

Tina Berden (IzA): Multidisciplinarne raziskave v arheologiji

Nina Caf (IzA): Paleoeekologija nekoč in danes: Kaj vse lahko znanost pove o spreminjanju pretekle vegetacije

13.00–13.30 *Odmor*

13.30–15.00 DRUGI SKLOP

Moderatorica: Liza Stančič

Manca Filak (ISN): Raziskovalni trendi v vizualni antropologiji

Teja Turk (GNI): Etnomuzikologija med tradicijo in aktualnostjo

Urška Vranjek Ošlak (ISJFR): Med besedo in besedilom: Jezikovnozvrstna delitev besedil v luči besedotvorne stilistike

15.00 *Zaključek prvega dne simpozija*

TOREK, 8. 12. 2020

9.30–11.00 Turbulentne vode financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti

Moderatorica: dr. Nina Ditmajer

Sodelujoči: dr. Kristina Toplak (ISIM), dr. Gregor Antoličič (ZIMK) in dr. Matjaž Gregorič (BIJH)

11.00–11.30 Odmor

11.30–13.00 TRETJI SKLOP

Moderatorica: Teja Turk

Erik Logar (GIAM): Analiza geografskega proučevanja znamčenja kot mehanizma teritorialnega razvoja na slovenskem podeželju z vidika trendov v znanosti

Vita Zalar (IKZ): Trendi raziskovanja in obeleževanja genocida nad Romi

Liza Stančič (IAPŠ): Opazovanje razvoja na Zemlji iz vesolja: Težnje pri uporabi daljinskega zaznavanja za spremljanje ciljev trajnostnega razvoja

13.00–13.30 Odmor

13.30–15.00 ČETRTI SKLOP

Moderatorica: Nina Caf

Nina Horvat (FFUM): Jožef Horvat – (ne)znani soustvarjalec prekmurske cerkvene rokopisne dediščine

Dragan Petrevski (PŠ): K uporabi teorije medijskih memov v procesu oblikovanja in vzdrževanja kolektivnih spominov na Jugoslavijo v svetu družbenih omrežij

Adriana Sabo (PŠ): Postfeminism in Serbian Popular Music: The Case of Teodora
15.00 Zaključek simpozija

UVODNIK

TRENDI V ZNANOSTI

Simpozij raziskovalk in raziskovalcev ZRC SAZU na začetku znanstvene poti je vsakoletno srečanje, ki ga letos že osmič zapored organizira mlajša generacija raziskovalk in raziskovalcev ZRC SAZU v sodelovanju s Podiplomsko šolo ZRC SAZU z namenom predstavitve svojega tekočega dela in medsebojnega spoznavanja.

V središču letošnjega simpozija je razmislek o trendih v znanosti in njihovem vplivu na naše delo. Pri tem nas vodi misel, da so teme, metode in pristopi, ki prihajajo v ospredje posameznih raziskovalnih področij, bistveno podvrženi družbeno-ekonomskim procesom, ki se jih kot raziskovalci moramo zavedati in do njih zavzeti stališče. Trende tako za potrebe simpozija definiramo kot težnje in usmeritve znanstvenoraziskovalne skupnosti na metodološki, epistemološki in tematski ravni. Opiramo se na koncepta znanstvene paradigme Thomasa Kuhna in episteme Michela Foucaulta za vstop v premislek o naddoločenosti znanstvenega diskurza in umeščenosti znanstvene produkcije v družbenopolitične strukture. V širšem pomenu trend v naši zastavitvi označuje tudi dogodkovne pojave, kot sta uveljavitev nove metode zaradi tehnoloških inovacij ali vračanje nekaterih tem v središče zanimanja kot nedavno tema epidemij. Te usmeritve lahko slonijo na internih premislekih raziskovalne skupnosti, lahko pa so tudi posledice – načrtovane ali ne – zunanjih impulzov, na primer novih politik financiranja znanosti.

Avtorice in avtorji prispevkov na simpoziju so doktorski študentje in študentke, ki delujejo v okviru ZRC SAZU in Podiplomske šole ZRC SAZU. V svojih odzivih na temo srečanja odpirajo širok nabor vprašanj in k njim pristopajo z analitičnimi orodji različnih raziskovalnih tradicij in disciplin. Med drugim zajemajo vprašanje umeščenosti medievistike v zgodovinopisne trende (Jaka Banfi); spoznavne možnosti, ki jih odpira interdisciplinarnost v arheologiji (Tina Berden); nove metode paleoekologije in njihovega prispevka k preučevanju klimatskih sprememb (Nina Caf); dejavnike vpliva na trende v vizualni antropologiji (Manca Filak); posledice iniciativ Evropske unije

na znamčenje območij (ang. *place branding*) na slovenskem podeželju (Erik Logar); težnje pri uporabi daljinskega zaznavanja za spremljanje ciljev trajnostnega razvoja (Liza Stančič); umeščenost etnomuzikologije v družbenopolitične procese (Teja Turk); povezavo med besedotvorno in besedilnotvorno ravno rabe jezika (Urška Vranjek Ošlak) ter sovisnost ideologije moralnega spominjanja, populizma in identitetnih politik v javni rabi zgodovine na primeru genocida nad Romi (Vita Zalar).

Prispevkom, ki se neposredno spoprimejo s krovno temo simpozija, se pridružujejo še tri predstavitve aktualnega raziskovalnega dela treh doktorskih študentov. Nina Horvat predstavlja svoj proces iskanja avtorja prekmurskih pridig z začetka 20. stoletja; Dragan Petrevski vpelje teorijo memov v analizo kolektivnih spominov na Jugoslavijo na družbenih omrežjih; Adriana Sabo pa s pomočjo koncepta postfeminizma analizira umeščenost feminizma v sodobno družbo in popularno kulturo na primeru srbske popularne glasbe.

Simpozij zaokrožita dve okrogli mizi, ki se lotevata vprašanj trendov v znanosti in financiranja raziskovalne dejavnosti preko pogovora z raziskovalkami in raziskovalci ZRC SAZU: dr. Rokom Benčinom, dr. Ano Hofman, dr. Danom Podjedom, dr. Kristino Toplak, dr. Gregorjem Antoličičem in dr. Matjažem Gregoričem.

Vita Zalar

POLOŽAJ MEDIEVISTIKE V SLOVENSKI ZGODOVINSKI ZNANOSTI

Jaka Banfi

jaka.banfi@zrc-sazu.si

ZRC SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa

Medievistika, t. j. veda o zgodovini srednjega veka oz. srednjem veku sploh, je v slovenski zgodovinski znanosti razmeroma zapostavljena v primerjavi z zgodovino mlajših obdobj, kar pa ne pomeni, da ni podvržena določenim raziskovalnim trendom, tako tistim, ki jih narekuje širša javnost, kot tistim, ki se pojavijo znotraj stroke. Ti spreminjajoči se trendi so opazni že od samega začetka razvoja medievistike konec 19. stoletja, v 20. stoletju pa so posebej opazni v obdobjih, ki so sledila prehodu Slovencev iz ene države v drugo. V svojem prispevku bom skušal prikazati razvoj slovenske medievistike od konca 19. stoletja in vplive, ki jim je (bila) podvržena ter izpostaviti nekaj primerov raziskovanja. Pod drobnogled bom vzel tako slovenske kot tudi tuje zgodovinarje, ki so se ukvarjali z našim prostorom. Obenem bom skušal prikazati aktualne trende v medievistiki in njen današnji položaj znotraj slovenske zgodovinske znanosti. Zanimalo me bo tudi, ali so trendi v medievistiki večinoma notranji – narekovani z aktualnimi potrebami stroke – ali zunanji. Na koncu bom podal primer lastnega raziskovalnega dela.

MULTIDISCIPLINARNE RAZISKAVE V ARHEOLOGIJI

Tina Berden

tina.berden@zrc-sazu.si

ZRC SAZU, Inštitut za arheologijo

Arheologija je izrazito multidisciplinarna humanistična veda. Da bi lahko prišli do sklepov o preteklosti posameznega območja, arheologi lastna dognanja soočamo z ugotovitvami strokovnjakov s področij geologije, geofizike, paleobotanike, dendrokronologije, arheozoologije, fizične antropologije in drugih ved, ki znotraj vede same zavzemajo vse pomembnejše mesto.

V prispevku bodo predstavljeni izbrani primeri multidisciplinarnih pristopov k proučevanju arheoloških ostalin. S pomočjo naravoslovnih analiz kamenih orodij s prazgodovinskih arheoloških najdišč na območju današnjega Prekmurja smo lahko sklepali o provenienci surovin za njihovo izdelavo, z analizo kroglic rimskodobnih barvil z območja rimskega Navporta (današnja Vrhnika) smo lahko prepoznali vrste pigmentov, geofizikalne raziskave rimskodobnih ostankov na območju Panorame na Ptuju so pokazale vrsto in ohranjenost arheoloških ostankov pod zemeljskim površjem, proučevanje ostankov lesa iz Navporta pa je prineslo nova spoznanja o gradbenih tehnikah in starosti arheoloških ostalin.

PALEOEKOLOGIJA NEKOČ IN DANES: KAJ VSE LAHKO ZNANOST POVE O SPREMINJANJU PRETEKLE VEGETACIJE

Nina Caf

nina.caf@zrc-sazu.si

ZRC SAZU, Inštitut za arheologijo

Paleoekologija je veda, ki nam daje informacije o ekologiji preteklosti, predvsem kakšne so bile nekdanje populacije ali ekosistemi, ki jih najdemo v fosilnem zapisu. Paleoekologija kvartarja, omejena na zadnjih 2,58 milijona let, se osredotoča na spremembe flore in favne, ki so bile podvržene kontinuiranim klimatskim spremembam in vplivu človeka. Z rekonstrukcijo flore se ukvarjata palinologija in paleobotanika, in sicer s preučevanjem in dokumentiranjem peloda in rastlinskih makrofosilov. Z napredujočimi metodami in razvijanjem inštrumentov, ki lahko merijo kemične, mineraloške in biološke spremembe v sedimentih, le-te pripomorejo k celovitejši sliki spreminjanja vegetacije v preteklosti. Predstavila bom najpomembnejše metode, ki so v zadnjih desetletjih omogočile razvoj paleoekologije, in sodobne trende, ki pripomorejo k razumevanju, kakšni so bili vzroki za spremembe vegetacije v prostoru in času.

RAZISKOVALNI TRENDI V VIZUALNI ANTROPOLOGIJI

Manca Filak

manca.filak@zrc-sazu.si

ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje

V prispevku bom umestila svoje raziskovalno delo v kontekst preteklih in sodobnih raziskav s področja vizualne antropologije, in sicer s pregledom nekaterih ključnih zgodovinskih, tehnoloških, metodoloških in raziskovalnih prelomnic, ki so vplivale na razvoj in današnji položaj vizualne antropologije in etnografskega filma tako v Sloveniji kot tudi širše. Pri tem bom pozorna predvsem na štiri ključna obdobja: začetki uporabe fotografije in filma v antropologiji, razvoj observacijskih in participatornih pristopov v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja, refleksivnih obrat v začetku devetdesetih let 20. stoletja ter nekateri prevladujoči sodobni trendi. Na ta način bom kritično razmislila o vplivu ključnih teoretičnih razprav in metodoloških prelomnic na svoje raziskovanje in svoj raziskovalni doprinos k vizualno antropološkim raziskavam.

JOŽEF HORVAT – (NE)ZNANI SOUSTVARJALEC PREKMURŠKE CERKVENE ROKOPISNE DEDIŠČINE

Nina Horvat
nina.horvat7@um.si

Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, Oddelek
za slovanske jezike in književnosti

V prispevku predstavljam raziskovanje, ki sem ga opravila letos, ko sem poskušala odkriti avtorja prekmurskih pridig z začetka 20. stoletja. Gre za 526 rokopisnih pridig, ki jih je ohranila sorodnica pokojnega martjanskega župnika Andreja Berdena. Katoliške pridige za nedelje in praznike je zapisal Jožef Horvat, Berdenov predhodnik in dolgoletni martjanski župnik, ki se je rodil 31. avgusta 1880 v Veliki Nardi na Ogrskem (gradiščanska Hrvaška) in umrl 1. maja 1932 v Martjancih. Živel je v času, ko se je Prekmurje navkljub intenzivni madžarizaciji narodno prebujalo, zahvaljujoč zlasti duhovnikom t. i. Ivanocyjevega kroga. V slovenskem prostoru je (bil) popolnoma prezrt in pozabljen, čeprav ga je prekmurska periodika v nekaterih zapisih ob in po njegovi smrti poskušala povezati s pomembnimi narodnimi buditelji iz vrst duhovnikov. Horvat se je odločno zavzemal za slovensko bogoslužje v Prekmurju, ki je bilo do konca prve svetovne vojne del sombotelske škofije, hkrati pa izpostavljeno močni madžarizaciji. Skrbel je za normativnost prekmurskega obrednega jezika in njegovo rabo pri liturgiji, s tem pa je spodbujal tudi slovensko narodno zavest med prekmurskimi katoličani. Bil je eden izmed »širiteljev« Kleklove publicistike in tudi mohorjanskih knjig med »ogorskimi Slovenci«.

Predstavljam odkritja, ki dokazujejo, da je Horvat pisec rokopisnih pridig – (1) s pomočjo arhivskih virov in zapisov v prekmurski publicistiki dopolnjujem dosedanje skromno vedenje o njegovem življenju in delu ter (2) analiziram nekatere jezikovne značilnosti njegovih pridig in jih uvrščam v razvojni lok prekmurske homiletike in uzavešanja slovenskega jezika v prekmurski cerkvi.

ANALIZA GEOGRAFSKEGA PROUČEVANJA ZNAMČENJA KOT MEHANIZMA TERITORIALNEGA RAZVOJA NA SLOVENSKEM PODEŽELJU Z VIDIKA TRENDOV V ZNANOSTI

Erik Logar

erik.logar@zrc-sazu.si

ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

V prispevku bo predstavljena raziskava, ki poteka v okviru priprave doktorske disertacije z naslovom *Znamčenje območij kot pristop k razvoju podeželja v Sloveniji*, z vidika trendov v znanosti, ki se zrcalijo v njeni teoretsko-metodološki zasnovi.

Proučevanje mehanizmov znamčenja območij (ang. *place branding*) se v zadnjih dveh desetletjih krepí in raziskovalno povezuje številne vede, kot so ekonomija, sociologija, psihologija, informatika in geografija. Geografski pristopi k raziskovanju so pri tovrstnih raziskovalnih tematikah cenjeni zaradi poudarka na terenskem delu. Z dosedanjimi geografskimi raziskavami na tem področju se je dokazalo: (1) da zaradi globalnega tržnega sistema in gospodarskega tekmovanja med območji obstajajo velike razlike v stopnji razvitosti med pokrajinami kot posledica součinkovanja zgodovinskih, geografskih, kulturnih in gospodarskih dejavnikov; ter (2) da je ta neskladja med pokrajinami z mehanizmi znamčenja območja mogoče (vsaj deloma) premostiti.

Tudi v Sloveniji se območja s tega vidika močno razlikujejo. Razvojne razlike so zlasti očitne na podeželskih območjih, saj je bila vloga podeželja in tamkajšnjih lokalnih skupnosti dolgo časa spregledana in so jih zato razvojni ukrepi pogosto obšli. Vse od vstopa Slovenije v Evropsko unijo se z evropskimi in občinskimi finančnimi sredstvi spodbuja razvoj in upravljanje tovrstnega mehanizma na podeželju. Vendar pa doslej v Sloveniji še ni bilo raziskave, ki bi proučila njegove značilnosti in učinke na teritorialni razvoj: pri snovanju teoretskih okvirjev in metodoloških prijemov raziskave je bilo zato nujno upoštevati tako trende kot tudi uveljavljene pristope v znanosti.

K UPORABI TEORIJE MEDIJSKIH MEMOV V PROCESU OBLIKOVANJA IN VZDRŽEVANJA KOLEKTIVNIH SPOMINOV NA JUGOSLAVIJO V SVETU DRUŽBENIH OMREŽIJ

Dragan Petrevski

dragan.petrevski@gmail.com

Podiplomska šola ZRC SAZU, modul Kulturna zgodovina

Digitalni arhivi so za razliko od klasičnih bolj osebni in nam omogočajo hitrejši dostop do velike baze podatkov iz različnih političnih agend kolektivnega spomina. Govorimo o tehnološkem preobratu, ki za vedno spreminja pogled na spominjanje bodisi v psihološkem, kulturološkem ali zgodovinopisnem pomenu. To pa odpira nujnost interdisciplinarnega pristopa k obravnavi posredovanih vsebin. V obdobju družbenih omrežij, poenostavljene produkcije avdiovizualnih vsebin in njihovega množičnega deljenja je meja absolutne prevlade med visoko institucionaliziranimi mediji in majhnimi posamezniki kot mediji zabrisana. Pred ekonomijo pozornosti so vsi enaki. Zato se postavljajo vprašanja, zakaj se nekateri spomini širijo po skupnosti, drugi pa ostanejo izolirani; zakaj se nekateri spomini še dolgo pogosto delijo, drugi pa hitro pozabijo; ter nenazadnje pod kakšnimi pogoji bi lahko bili dolgotrajni kolektivni spomini kolektivno pozabljeni.

Prispevek k odgovoru na ta vprašanja v študijah spomina ponuja uporaba teorije memov, ki izhaja iz ideje, da se kulturne informacije dedujejo v naših možganih, podobno kot se biološke v naših telesih. Teorija medijskih memov temelji na prenosu medijskih idej na občinstvo. Ideja je uporabiti teorijo memov kot metodološko orodje, ki bo pomagalo razkriti eksoskelet avdiovizualnih vsebin, izluščiti medijske meme o Jugoslaviji in osvetliti posamezne ideje o načinu spominjanja pri oblikovanju kolektivnega/konektivnega spomina skozi platforme družbenih omrežij in njegovega prenosa z generacije, ki je živela v tej državi, na generacijo, rojeno v neodvisnih državah. Raziskava bo prvič v novejši zgodovini opisala celovit proces oblikovanja in vzdrževanja kolektivnih spominov na Jugoslavijo med vsemi udeleženci v digitalnem medijskem prostoru. To pa odpira plejado novih izzivov v študijah digitalnega spomina.

POSTFEMINISM IN SERBIAN POPULAR MUSIC: THE CASE OF TEODORA

Adriana Sabo

adrianasabo259@gmail.com

Podiplomska škola ZRC SAZU, modul Kulturna zgodovina

This presentation will primarily focus on ways in which the female identity is performed in contemporary, mainstream popular music in Serbia. The concept of postfeminism offers a useful tool for understanding multiple, often contradictory, and always complex “layers” of contemporary female identity. It has been coined in, and usually applied to, the Anglo-American context, yet it can also be used for understanding many other cultures. Postfeminism enables us to think about the female identity in the time “after” what is known as second-wave feminism (encompassing both a kind of “backlash against” feminism, open advocacy of feminism, and everything in between), and prompts the thinking about relationships between neoliberal and feminist notions of equality, freedom, emancipation, empowerment etc. It also implies a (neoliberal) critique of capitalism, as well as of the connections between capitalism and feminism, offering a tool for understanding how (if at all, and what kind of) feminism exists within contemporary societies and popular culture. My aim in this case will be to use the concept of postfeminism to understand how female identity is performed within contemporary Serbian popular music, focusing on selected numbers by Teodora, a widely popular singer based in Serbia. In doing so, I aim to understand what are some specificities of postfeminist female identity, formed in contemporary post socialist, neoliberal Serbian context, also taking into account that feminism and the fight for women’s rights in Serbia have a different history than in the Anglo-American context.

OPAZOVANJE RAZVOJA NA ZEMLJI IZ VESOLJA: TEŽNJE PRI UPORABI DALJINSKEGA ZAZNAVANJA ZA SPREMLJANJE CILJEV TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Liza Stančič

liza.stancic@zrc-sazu.si

ZRC SAZU, Inštitut za antropološke in prostorske študije

Cilji trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov (OZN) veljajo za ključne globalne usmeritve, ki naj bi omogočile okoljski, družbeni in gospodarski napredek v vseh državah sveta. Doseganje ciljev se spremlja z različnimi izbranimi kazalci. Kazalci morajo zaznavati spremembe skozi čas, biti merjeni na enak način v vseh državah, omogočati čim hitrejšo pridobivanje informacij o stanju in spremembah ter biti finančno smotrni za spremljanje. V luči teh kriterijev se daljinsko zaznavanje z operativnimi sistemi za sistematično zbiranje prosto dostopnih satelitskih posnetkov Zemljinega površja kaže kot idealen vir podatkov. Težnje po uporabi prostorskih podatkov za doseganje trajnostnega razvoja so bile prisotne že na prvi veliki konferenci OZN o trajnostnem razvoju v Riu de Janeiru leta 1992. V zadnjem času lahko spremljamo porast uporabe podatkov daljinskega zaznavanja za spremljanje trajnostnega razvoja tako na raziskovalno-razvojni kot na operativni ravni. V prispevku se bomo osredotočili na cilj trajnostnega razvoja, povezan z dostopnostjo čiste vode in sanitarne ureditve. Predstavili bomo delujoče sisteme za spremljanje kazalcev na podlagi daljinskega zaznavanja na tem področju in trenutne raziskovalne smernice. Zaključili bomo s prikazom rezultatov lastne metode za enega izmed kazalcev, ki se nanaša na zaznavanje spremembe obsega z vodo povezanih ekosistemov skozi čas, konkretno rečnih prodišč, ki kot zelo dinamična geomorfološka oblika veljajo za dober pokazatelj sprememb v rečnem okolju.

ETNOMUZIKOLOGIJA MED TRADICIJO IN AKTUALNOSTJO

Teja Turk

teja.turk@zrc-sazu.si

ZRC SAZU, Glasbenonarodopisni inštitut

V prispevku bodo primerjalno predstavljene smernice, ki so skozi čas vodile zapisovalce in raziskovalce ljudske glasbe ter so vplivale najprej na zbiranje in dokumentiranje vokalnega in inštrumentalnega gradiva, nato pa tudi na interpretacijo le-tega. Smer raziskav na tem področju so v 20. stoletju, ko se je začelo sistematično zapisovanje in raziskovanje ljudske glasbe v slovenskem prostoru s strani Glasbenonarodopisnega inštituta, v precejšnji meri narekovali družbenopolitični procesi. Tako kot tudi v širšem evropskem prostoru se je tudi v slovenskem prostoru ob porajanju nacionalnih identitet v 19. stoletju pojavila težnja po vzpostavitvi nacionalne kulture. Posledično je bil tudi pri zbiranju ljudskega glasbenega izročila poudarek na glasbi, ki bi utemeljila pojem nacionalne glasbe, v skladu s tem pa je okvir raziskovanja tudi na Slovenskem potekal predvsem znotraj etničnih meja. Raziskovalci so v sledenju tem smernicam obšli nekatere glasbene zvrsti (npr. narodno-zabavna glasba, vplivi popularne glasbe na ljudsko glasbeno kulturo) in pesemske tipe (npr. večjezične pesmi, pesmi z nemoralno vsebino, otroške pesmi), medtem ko so bile nekatere zvrsti (npr. pripovedne pesmi, ki so se vsebinsko pogosto nanašale na slovensko zgodovino) postavljene v ospredje.

Nova generacija etnomuzikologov se danes trudi raziskati doslej spregledana področja, npr. večjezične pesmi, glasba etničnih manjšinskih skupnosti, popularnoglasbeni žanri ipd. Ob spremembah razumevanja koncepta ljudske glasbe in razširjanja okvirov etnomuzikoloških raziskav se raziskovalci, vse bolj tudi skozi interdisciplinarne povezave, posvečajo tudi aktualnim problematikam in tako držijo korak s trendi, ki stopajo v ospredje etnomuzikoloških raziskav na mednarodni ravni.

MED BESEDO IN BESEDILOM: JEZIKOVNOZVRSTNA DELITEV BESEDIL V LUČI BESEDOTVORNE STILISTIKE

Urška Vranjek Ošlak

urska.vranjek@zrc-sazu.si

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

Jezik se kot produkt spreminjajoče se družbe tudi sam nenehno spreminja. V njem se odraža napredek v znanosti, kulturi, športu in v splošnem človeškem razumevanju in dojemanju sveta, in sicer najbolj očitno in izrazito v novejši leksiki, ki nastaja, da lahko človek zadosti poimenovalnim potrebam. V tvorjenih novejših leksemih se odražata skladiškopomenska povezava med besedotvorno in besedilotvorno ravno rabe jezika ter odnos med različnimi tipi diskurza in besedotvornimi prvinami izbrane tvorjene leksike. Značilnosti novejša tvorjene leksike pomembno vplivajo na pripadnost besedila določeni vrsti diskurza in obratno – vrsta diskurza vpliva na besedotvorno realizacijo leksema, ki poimenuje novo pojavnost, v primeru dvojnic pa tudi na sporočevalčevo izbiro jezikovnega sredstva.

V prispevku bo predstavljeno, kako je mogoče na podlagi besedotvornih značilnosti leksike sklepati o jezikovnozvrstni uvrščenosti besedila, v katerem se ta leksika pojavlja. Jezikovne raziskave so že potrdile razlike med posameznimi jezikovnimi zvrstmi in diskurzi glede na besedotvorne značilnosti uporabljenega besedja, v prispevku pa bo predstavljen tudi potencial za morebitno jasnejšo določitev posameznih jezikovnih zvrsti v slovenščini, katerih delitev je bila v preteklih letih tarča kritik o zastarelosti in neustreznosti za sodobno jezikovno situacijo.

TRENDI RAZISKOVANJA IN OBELEŽEVANJA GENOCIDA NAD ROMI

Vita Zalar

vita.zalar@zrc-sazu.si

ZRC SAZU, Inštitut za kulturno zgodovino

Aprila 2015 je Evropski parlament razglasil 2. avgust za *evropski dan spomina na holokavst nad Romi*. Avtorice in avtorji resolucije so med drugim poudarili, da je obeleževanje genocida »pomemben simboličen korak naprej v boju proti rasnemu sovraštvu do Romov«. Istega leta je bil v odzivu na resolucijo v Sloveniji ustanovljen *odbor za izkop in pokop umorjenih Romov med drugo svetovno vojno*, ki je neposredno povezan z delovanjem Komisije Vlade RS za reševanje vprašanj prikritih grobišč. Komisija se odtlej izraziteje posveča prekopu Romov, ki so jih med vojno usmrtili člani Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije. Rome interpretativno vključuje v koncept »dvojnega genocida«, ki enači žrtve »vseh totalitarizmov«. Dogodka pričata o divergentnem razvoju zgodovinenja druge svetovne vojne v Evropski uniji in Republiki Sloveniji ter o vidni vlogi romskih žrtev v obeh pristopih. Spominske politike Evropske unije so poglavitno zaznamovane z ideologijo *moralnega spominjanja* (Lea David), ki vzpostavlja korelacijo med ohranjanjem spomina na drugo svetovno vojno in preprečevanjem prihodnjih masovnih kršitev človekovih pravic. Slovenske spominske politike pa so od sredine osemdesetih let 20. stoletja osredinjene na koncept *narodne sprave*, zaradi česar je poudarek na dediščini nacizma, fašizma in antifašizma v slovenskem prostoru izgubil svojo narativno moč. Avtorica ponudim konceptualizacijo trendov raziskovanja in obeleževanja genocida nad Romi s premislekom o sovisnosti ideologije moralnega spominjanja, populizma in identitetnih politik.

BELEŽKA

BELEŽKA

BELEŽKA

Uvodnik **7** Jaka Banfi, Položaj medievistike v slovenski zgodovinski znanosti **9** Tina Berden, Multidisciplinarne raziskave v arheologiji **10** Nina Caf, Paleoekologija nekoč in danes: Kaj vse lahko znanost pove o spreminjanju pretekle vegetacije **11** Manca Filak, Raziskovalni trendi v vizualni antropologiji **12** Nina Horvat, Jožef Horvat – (ne)znani soustvarjalec prekmurske cerkvene rokopisne dediščine **13** Erik Logar, Analiza geografskega proučevanja znamenja kot mehanizma teritorialnega razvoja na slovenskem podeželju z vidika trendov v znanosti **14** Dragan Petrevski, K uporabi teorije medijskih memov v procesu oblikovanja in vzdrževanja kolektivnih spominov na Jugoslavijo v svetu družbenih omrežij **15** Adriana Sabo, Postfeminism in Serbian Popular Music: The Case of Teodora **16** Liza Stančič, Opazovanje razvoja na Zemlji iz vesolja: Težnje pri uporabi daljinskega zaznavanja za spremljanje ciljev trajnostnega razvoja **17** Teja Turk, Etnomuzikologija med tradicijo in aktualnostjo **18** Urška Vranjek Ošlak, Med besedo in besedilom: Jezikovnozvrstna delitev besedil v luči besedotvorne stilistike **19** Vita Zalar, Trendi raziskovanja in obeleževanja genocida nad Romi **20**